

O K U M A

ve

Y U N U S E M R E

Prof. Dr. Osman ERSOY

Tarihimiz boyunca, ozan ve düz yazı yazan edebiyat ve tarih ustalarının eserlerinde okuma-yazma, bilme-öğrenme ve kitapla ilgili birçok belgeler vardır. Kütüphanecilik tarihimizin kaynaklarını gün ışığına çıkaracak olan bu eserlerin taranması ve yayınlanması gerekmektedir. Bu makalemizde, ünü sınırlarımızı çoktan aşmış Yunus Emre'nin Divanını tarayıp, konumuzla ilgili kısımlarını yayınlamakla, amacımızın gerçekleşmesi yolunda bir adım attığımız kanısındayız.

Bu yazımızda Yunus üzerine bir inceleme yapacak, nerede, ne zaman doğduğunu ve nasıl yaşadığını araştırarak değiliz. Onun, kitap, okuma-yazma, bilme-öğrenme üzerine söylediklerini, Abdülbaki Gölpınarlı'nın **Yunus Emre Divanı**, 1-2. Cilt (İstanbul, 1943) adlı eserinden aynen vereceğiz.

XIII. Yüzyıl'ın ikinci yarısı ve XIV. Yüzyıl'ın birinci yarısında yaşadığı bilinen bu ünlü ozanımızı hemşehrisi sayan köyler ve kentlerimiz çoktur. Bu konuda son yıllarda Karaman ve Eskişehir arasında sürüp giden tartışmaları hep hatırlamaktayız. Yunus Emre, Türkün doğruluğunun, sabrının, alçak gönüllülüğünün, iyiliğinin ve efendiliğinin destanlaşmış bir örneğidir. Bize göre, destan kahramanları bir milletin malı olarak yaşarlar; onları, ülkenin her yerinde, her gönülde bulabilirsiniz. «Hepisünden iyüce bir gönüle girmekdür» (Divan, 308. s.) sözleriyle Yunus Emre bir değil, binlerce gönülde yaşamaktadır. Divanında Moğol saldırısı ile düzeni bozulan Anadolu'nun durumunu, yaşantısını çok güzel dile getiren ünlü Ozan'ın şu sözleri sanki bugün söylenmiş gibidir:

Danışman okur dutmaz
Bu halk öğüt işitmez

Derviş yolın gözetmez
Ne sarp zaman olısar

(Divan 288. s.)

Burhan Toprak'a bakarak (Yunus Emre Divanı, 1966, 3. s.) Yunus Emre'nin XIV. Yüzyıl'ın ilk yarılarında bir delikanlı olduğunu sanırız.

Halbuki, Gölpınarlı'nın (Yunus Emre ve Tasavvuf, 1961, 15. s.) eserine aldığı :

Söze tarih yidi yüz yidiydi
Yunus cânı bu yolda fidiydi

sözlerinden O'nun 1307/1308 de yaşlandığını kabul ederiz. Yukarıda da dediğimiz gibi, bizim için önemli olan okuma-yazma, bilme-öğrenme üzerine söyledikleridir.

Yunus Emre'nin alçak gönüllü yani gösterişten uzak tutumu yüzünden yanlış anlaşıldığını, hatta ümmî olarak nitelendiğini biliyoruz. Divanında yer yer bu konuya dokunulmuştur. Divanında olmamakla beraber rivayet edildiğine göre, Eskişehir'in Sarıköy'ünde doğan Yunus okula verilmiş, becerememiş, ayrılmış ve bunu şöyle ifade etmiştir :

Elif okuduk ötürü Bazar eyledik götürü
Yaradılmışı hoş gördük Yaradandan ötürü¹

Dostlarının kendisini ümmî diye kınamasını Divan'ında (193. s.) şöyle anlatmaktadır:

Ol dost bana ümmî dimiş. Hem âdımı ümmî komuş
Dilüm şeker gövdem kemiş Bu söyleyen nemdür benüm»

Olgun ve dolgunluğunu :

Tapduğın tapusunda Kul olduk kapusunda
Yunus miskin çiğdi Bişdik Elhamdüllilâh
(Divan 98. s.)

şeklinde anlatan Yunus, bir yandan da bildiklerini kimsenin başına kakmayan bir ozan olarak, ümmî olmadığını Divan'ında (200. s.) açıklamaktadır :

Dört kitabun ma'nîsin okudum tahsil itdüm
Ne hacet kim karayı ak üstüne yazaram:

Okuma-yazma bilmeyen câhil, ümmî olan bir kimsenin, câhilleri kınaması düşünülemez. Halbuki, Yunus Divanının birçok yerlerinde câhilleri kınıyor;

Yunus bu cezbe sözlerün câhillere söylemegil
Bilmez misün câhillerin nice geçer zemânesi
(Divan, 136. s.)

¹Bak.: Gölpınarlı, Yunus Emre, Hayatı, Sanatı, Şiirleri. İstanbul: Varlık Yayın-
evi, 1963. 5.s.

Yidirmegil câhile ki zira aşî degil
 Bu kelâmun ma'nisi evliyânun hamdur
 (Divan, 179. s.).

.....
 Eksük olman ehillerden kaçâ görin câhillerden
 (Divan, 179. s.).

.....
 Taşdan çıkar dürlü sular ayağunda bîşer neler
 Câhil gönlü taşdan beter câhil gelmez gelür degil
 (Divan, 180. s.)

Câhilleri bu kadar kınayan bir ozana, Divanını iyice inceleyenler, sanıyoruz ki, ümmî diyemezler. Esasen, öğrenmeyi sevmeyen, gösteriştten uzak ünlü ozanımız (Divan, 108. s.), nasıl bir insan olduğunu açıkça anlatmıştır :

İlmüm var diyü mağrur olmağil
 Hak kabûl itdi kefen soyanı

Kitap, okuma-yazma, bilme-öğrenme konusunda Divanından aldığı kısımların baş tarafında, sözlerin hangi sayfalarda olduğu gösterilmiş ve açık, seçik Türkçesinden ötürü, metin üzerine açıklamalara gidilmemiştir.

Sayfa

- 22 Nidivirür sana elün yuduğın
 Seni unutturur mı okuduğın
- 31 Bahil olmuşdı ilm-ü hüner ıssı
 Esirgedi özün ol nazar ıssı
- 32 Kamu ilm-ti amel bir terke degmez
 Ki terki olmayan bir berke degmez
- 46 Gökden inen dört kîtâbı günde bin kez okur isen
 Erenlere münkir isen didar irak senden yana
- 55 Mescid medrese olduğı pâk cemâat kılunduğı
 Halâyık saf saf durduğı şükrânesi dür(ür) zîre
- 56 Ansuz sözüñ gör nedir çavuk hayvan yohdur
 Arife bir söz yeter tende gevher varısa
- İşk eteğün tutmak gerek âkibet zevâl olmaya
 İşkdan bir elif okursan kimseden suâl olmaya

- Âriflerden nişan budur her gönülde hâzır ola
 Kendüyî teslim eyleye sözde kıyl-ti kal olmaya

- Dür-ü cevher ister isen âriflere hizmet eyle
 Câhil bin söz söyler ise ma'nide miskal olmaya

Miskin Yunus zehr-i katil ışk elünde tiryak olur
İlm-ü amel zühd-ü tâat bes ışksuz halâl olmaya

- 58 Kime kim dost kapu aç a düşmanı elünden kaç a
Yunus ağzı güher saç a değme ârif diremeye
- 59 Mescid kilise olduğu bank cemâat kılınığu
Halâyık saf saf turduğu ışk şükranesidür yire
- 72 Âlimlere sordum durdum derman nedür günahlara
Anlar dahi ayıtdılar derman ana yine Çalab
- 76 Bir gözl yaşlu ârife uğradum aydur ağlaglı
Kim ağlayu gelir ise anda gider güle güle
- 78 Sayru olmuş iniler Kur'an ününü dinler
Kur'an okuyan kendü kendü Kur'an içinde
İşit işit key işit marifet ârif dili
Marifetün mekali ilm-i Kur'an içinde
- 79 Gördüm cümle âlemi arş-u levh-u kalemi
İlmi kitabı dahi delil beyan içinde
İkiliği terk itgil birlik makamun dutgil
İlm-ü amel gark olur nâz-u niyaz içinde
- 80 Oldur ol gizli söz ârif söyler dün gündüz
Hiç nişan ayıtmasun hür-u kusûr içinde
- 81 Her kim şeriat bile hem okuya hem kıla
Ol gerek kim er ola dün gün tâat içinde
Ger tâat kılmaz ise üstâda varmaz ise
Şer'iden olmaz ise adı lânet içinde
- 82 Mevlânâ sohbetinde saz ile işret oldı
Ârif ma'niye daldı çün biledür ferişte
Ol feriştehler adı Kırâmen kâtibindür
Yazmaktan usanmazlar ırmazlar yaz-u kışda
Birisi sağ omzunda birisi sol omzunda
Birisi hayrun yazar birisi şer cünbişde
Kâğıtları dükenmez ne hod mürekkepleri
Aşınmaz kalemleri kayimlerdür ol işde
- 83 Yunus imdi Sübhâmı vasfeylegil gönülde
Ayrı degül âriften bu kopuz ile çeşte
- 85 Hassül havas babısun âşıklara kitabsun
Mutlak didar kapusun göricek mahluk sana
- 87 Şöyle hevâî gelür tuzak ilmin kim bilir
Nice tuzak kuralım bu konmadık kuşlara
- 88 Az söz erün yükidür çok söz hayvan yükidür
Bilüre bu söz yeter sende güher var ise

- Sen sana ne sanursan hem ayruğa anı san
Dört kitabun ma'nisi budur eğer var ise
- 89 Ma'ni beratun aldık uş yine elümüze
Hak sözl viribidi pâdişah dilimze
Hak sözlerini söyler canları hayran eyler
Câhiller giremezler bu bizim hâlmüze
- 98 Tapduğ'un tapusunda kul olduk kapusunda
Yunus mskın çığıdı bişdük Elhamdüllilâh
- 99 Okunan Kur'ana kulak tutılmaz
Şeytanlar semirdi kuvvetli oldu
- 100 Şagır üstâd ile arbede kılır
Oğul atayle izzetlü oldu
.....
Peygamber yirine geçen hocalar
Bu halkun başuna zahmetlü oldu
Yunus öldıysa adum pes ne aceb
Okuyalar bu benim divânımı
- 101 Âdem midür ol ömrünü kullukda geçürmez
Ârif midür ol anlamaya sûd-u ziyânı
Âlim midür ol ilmüne lâyük ameli yok
Câhil midür ol işka sata iki cihâmı
- 103 Biz nur yazı yaylar idük ilm-i ledün söyler idük
Dostlarımız toylarıdük kudret hanı andayıdı
.....
Yoğıdı hem levh-u kalem ne onsekizbin bu âlem
Ol demde Havvâ vu Âdem ne ad-u ne sandayıdı
- 104 Âlimler ulemâlar medresede buldısâ
Ben harabat içinde buldum ise ne oldı
- 106 Dört kitabı okıyan bulmadı işka çâre
Ne bikler ne sultanlar ne müderris ne kadı
- 107 Gerçek âşık oldım ise gel ışk kitabından okı
Can gözüni açdın ise hakikat bulasın Hakk'ı
Değme âlimler okımaz bu âşıklar kitabını
Zira ki ol yazmış anı ezel ebed oldur bâkı
Âşıklarun arş yüziünden mâşukı gitmez gözünden
Dâimâ okur sözünden zira kim öldürür fakı
Şeyh-u dânişmed-ü fakı gönül yapan bulur Hakk'ı
Sen bir gönül yıkdun ise gerek ise yüz yıl okı
- 108 Dost bundadur bellü beyan gördüm dost didarun ıyan
İlm-ü hikmet okuyanun buna değindür azımlı
Gizli sözl şehreyleyüp dürlü nükteler söyleyüp
Değme ârif şerhitmeye bu benüm gizlü râzımı
.....
Yunus imdi söyle hakkı münkir dutsun sana dakı
Pişir kurtar Hak hânımı ârifler datsın tuzumu

- İlmün var diyü magrur olmagıl
Hak kabûl itdi kefen soyanı
- 112 Yunus ışkun artadursun cânun göynüp dütedürsün
Üstad aybun örtedursun oldur üstadlar sultanı
.....
Halâl kıldı ma'suka âşık kendü kanını
Ma'suk nakşından okur ışk erl kur'anını
- 115 Âlimler kitap düzer karayı aka yazar
Gönüllerde yazılır bu kitabun süresi
- 118 Gör bu Derviş Yunus'ı terceman-ı İlsân okur
İşka beni bu hâlde Tanrı delâlet eyledi
- 125 Her kim görür yüzünü unudur kendözünü
İlm-i bätından öter eve dervişler geldi
- 126 Görgil Çalab fazlını yıkmaz âsı gönülünl
Yüzbin yığirmi dört bin ol terceman eyledi
.....
Ezelde bileydük Elest'de belî didük
Yi vü Nûn-u Sin idük kamu birden eyledi
- 127 Ma'ni nedür İblis'den câhlidür kamu yirden
Duydınsa işbu sözden sırr'âşıkâr eyledi
- 129 Esrük oldı cânumuz dür döker İlsânımız
O Çalab'ımın ışkı beni derviş eyledi
.....
Hazrete bağılu elüm Fâtiha okur dilüm
Belüni büküp Hakk'a hoş rükûat eyledi
- 130 Her bir demde sohbet ola müftî müderris mat ola
Bir ilâhî devlet ola andan içen oldı bâkî
Hırkayile tac yol virmez efreciyle âlim olmaz
Din diyânet olmayunca neylersün bunca varakı
Okudun yedi mushafı tâat gösterür ol sâfî
Çünkü amel eylemedün gerekse var yüz yıl okı
- 131 Câhlil ile ârifün meseli şuna benzer
Câhlil katunda İmân ma'lûm mechlül degül mi
Işık ile danışman savaşırlar her zaman
Danışman aydur şer'an sözi ma'lûl degül mi
Yetmiş iki milletün sözüni ârif bilür
Miskin Yunus sözleri cümle usûl degül mi
- 134 Gökden inen dört kitabı günde bin kez okur isen
Vallah didar görmeyesin sevmez isen dervişleri
.....
Bir suâlüm var sana iy dervişler ecesi
Meşâyih ne buyurur yol haberi nicesi
- 135 Evvel kapu şeriat emr'ü nehyî bildirür
Yuya günahlarını her bir Kur'an hecesi

İkincisi tarikat kulluğa bel bağlaya
Yolu toğru varanı yarlığaya hocası

....

Âşık Yunus bu sözü muhâl diyü söylemez
Ma'nî yüzün göstertir bu şâirler kocası

- 136 Yunus bu cezbe sözlerin câhillere söylemegil
Bilmez misün câhillerün nice geçer zemânesi
- 159 Yunus (ın) sözi şilirden amma aslı (dur) kitabdan
Hadis ile dinine key (bilgi) sâdik olmak gerek
- 162 İlm'ü ameli bırak küfr-ü îman oda yak
Mansur'layın Enel Hak dimeklüğe er gerek
- 163 Ey çok kitablar okuyan çünkim tutarsun bana dak
Okur isen sırrı ıyan gel ışkdan okı bir varak
Okuma bu ilmün yüzün ilim amel ile güzün
Aç canundan bâtın gözün âşık ma'suk yüzüne bak
- 164 Bilmedün sen bednâm-u nâm bir oldu sana hâs-u âm
Bildün ise ilmi tamam gel ışkdan oku bir sabak
Yırde gökde bu ışk bile ışkdan gelür bu söz dile
Biçare Yunus ne bile ne kara okudu ne ak
.....
Açuk duvacık kapısı dostları için ol Hakk'un
Dostı olmak diler isen dostlardan okı bir varak
- 166 Gice ile gündüzi gökde yıldı yıldızı
Levhde yazılı sözi cümle vücudda bulduk
- 179 Er oldır kim menzilin her dem göstere tura
Değme ârif bu düşü yoramaz işi degül
.....
Bu kelâmun ma'nisi evliyânun hanıdır
Yidirmegil câhile ki zira aşu degül
.....
Eksük olman ehillerden kaçu görün câhillerden
Tanrı bızır bahillerden bahil didâr görür degül
- 180 Taşdan çıkar dürlü sular ayağunda bişer neler
Câhil gönlü taşdan beter câhil gelmez gelür degül
.....
Ol iki cihan güneşi zâhir dünyesin denşürdi
Câhil anı öldi sanur ol hud ölmez ölür degül
Yunus olma câhillerden irak olma ehillerden
Câhil ne var mü'min ise cahillükdan kalur degül
- 185 Geh bir müfti müderris geh mümeyyiz geh temiz
Geh müdebbir nâkis-u geh naks ile noksân olam
- 189 İy yârenler tınman bana ben yine noldum bilmezem
İlmü amel sorman bana divâne oldum bilmezem

Ayruksı nesne dadmışam bildiklerim unudmuşam
 Cânumu ışka atmışam anda ne buldum bilmezem
 Aklum yayı vardı benim dağıldı fikrüm kamusu
 Boşaldum uş toldum veli ne ile toldum bilmezem
 Işkum beni yakupdurur gönlüm dosta akupdurur
 Devşiremezem ben beni dembeste kaldum bilmezem

- 190 Ben işksuzın olamazam ışk olıcağ ölmezem
 Işk hâsılum hayatı (dur) işkdan gayrısın bilmezem
 Işkun ile bulanışam göh esrügem geh ayıgam
 Ne uyuram n'uyamışam dembeste kaldum bilmezem
 Sen beni şeyh oldı diyü benden nasihat isteme
 Ben sanıram ki bilürem uş şimdi bildüm bilmezem
 Âşık Yunus sen cânunu ışk yolına eyle fidi
 Bu şeyh ile buldun Hak'ı ben gayri nesne bilmezem
- 192 Münker Nekir-ü Azrafil kaşı kara gözi çakır
 Her birisi bir dil okur Allah sana sundum elüm
- 193 Ol dost bana ümmî dimiş hem âdumu ümmî komuş
 Dilüm şeker gövdem kemiş bu söyleyen nemdür benim
 Ümmî benem Yunus benem dokkuz atam dörttür anam
 Işk odına düşüp yanam sük-u bazar nemdür benim
- 196 İlm-ü amel sözl değül Yunus dilli söylediği
 Dil ne bilir dost haberin ben dost ile nice birem

 Müsi Peygamber ile binbir kelime kıldum
 İsi Peygamber ile göklerde kalan benim
- 197 Adımı Yunus takdum sırrım âleme çakdım
 Bundan ilerü dahı dilde söylenen benim
 Halk içinde dirlik düzen dört kitabı doğru yazan
 Ağ üstüne kara dizen ol yazduğı Kur'an benim
- 198 Yokdur arada terceman andağı iş bana ıyan
 Oldur bana viren lisan ol denize umman benim
 Bu yiri göki yaradan bu arş-u kürsi durdıran
 Binbir adı vardır Yunus-ol sâhib-i Kur'an benim
- 200 Gördüm gökin meleklerin her biri bir cünbişdedür
 Hak Çalabun zikrin ider İncil benim Kur'an benim
 Gördüm diyen değül gören bildüm diyen değül bilen
 Bilen oldur gösteren ol ışka yesir olan benim
 Kalem çalınacak görgil haber böyledürür bilgil
 Kâlü belâ kelecisün bunda haber viren benim

 Dört kitabun ma'nisin okudum tahsil itdüm
 Ne hâcet kim karayı ak üstüne yazaram
 Yidi mushaf ma'nisi bellüdür bir Elifde
 Bi didürmenüz bana ben bu yoldan azaram

Bir Elif tahsil iden münezzehdür Âlemden
Endiše iklimünde niçün düşüp gezerem

- 201 Şeriat oğlanları nice yol keser bana
Hakikat denüzinde bahri oldum yüzerem
....
Yunus bu kuş dilidür bunı Süleyman bllür
Gerçek iren bu yoda ne didüğün sezerem
- 204 Delülere senden çäre delü oldum pes nitmeyem
Öğret imdi dil ne disün farzdur ki seni söyledün
Girem denüze garkolam ne Elif ne Mim Dal olam
Dost bağunda bülbül olam güllerin derem yürüyem
- 206 Ne ilmüm var ne tâatum ne gücüm var ne kuvvetüm
Meğer senün inâyetün kıla yüzüm ak Çalabum
- 207 Benüm gibi bu cihana yüzbin gelürse az ola
Benüm gelişüm şimdidiür üstadda Kur'andaydum
Dört kitabı okumadın ayırup seçmek olmadın
Ezber itdüm sabakumu bu ışkı hânendeydüm
- 210 Yunus durdı girdi yola kamu gurbetleri bile
Kendi ciğerünü kaniyle vasf-ı hâlüm yazar oldum
- 211 Yir gök yaradılmadın Kâlû belâ dınmedin
Levh Kalem çalınmadın mi'raçda kâdir idüm
- 212 O hocamdur ben kulıyam dost bağçesi bülbüliyem
Ol hocamun bağçesüne şâd olup ötmeğe geldüm
Bunda biliş olan canlar anda bllişürler imiş
Bilişüben hocam ile hâlüm arzitmeğe geldüm
- 213 Mescidde medresede çok ibâdet eyledüm
Işk odına yanuban andan hâsıla geldüm
- 239 Yi Nun Sin ulaşmadın can kalebe düşmedin
Işk dadıla mest geldüm hem mest giderem bundan
- 242 Kanâat hırkası içre selâmet başumu çekdüm
Melâmet gömlegün biçdüm ârif olup giyen gelsün
Bu ışk meydanı içinde çağırdum bir avaz itdüm
Müezzinlik bizim oldu imâm oldum uyan gelsün
- 243 Yunus miskin anı görmüş elüne bir divan almış
Âlimler okuyamamış bu ma'niden duyan gelsün
....
Sen bir gani sultansun bi haddü bi payansun
Vasfun kaleme sığmaz dil nice şümar itsün
- 244 Evvel kademden geldüm yir gök yaradılmazdan
Arş kürsi levh-u kalem hiç dahı anılmazdan

- 245 Alimler bunu bilmez değme akl ana irmez
Hidâyetdür Yunus'a keşfoldı Hoca'muzdan
....
Beni benlikden kodı varluk defterin yudı
Havf-u reca göstermez hayr-u şer elden koyan
- 247 Gaib işin kim bilür meger Kur'an ilminden
Yunus içdi esridi ol gevher denizünden
- 248 Bir dem âbid bir dem zâhid bir dem âsı bir dem mutl'
... ..
Bir dem gelür ki iy gönül meşic ile Kur'andasın
- 250 İşkî kâğıdd'isteyen öyledürür akli yok
Levh-i mahfuza sığmaz kâğıdda mı bulasın
Bu ilmi kalem yazmaz fakılar anı düzmez
Teslinlik ider isen miskinlikde bulasın
- 253 Lâ şerik'den okursın yine şerik katarsın
Bire iki dimeği kimden fetvâ dutarsın
Din-ü iman bünyâdı doğrulukla gerçeklik
Ol tamam olmayıcak ne ile din çatarsın
Çün Kur'an gökden indı anı Allah buyurdı
Andan haber virsene ha kitabdan ötersin
Okursın tasnif kitab çekersin bunca azab
Havf-u reca sende yok öyle ki bir Tatarsın
İlm okumaktan gerek kendözünü bilmekdür
Pes kendözün bilmezsen bir hayvandan betersin
İlm okımak hâsılı ibret almakdur ancak
Çün ibretde degülsin görmedin taş atarsın
Dört kitabın ma'nisi Mustafâ cem eyledi
Anı unuttın benzer şerh ile söz satarsın
Kılursın riya namaz yazuğun çok hayrın az
Dinle neye varur söz cehennemde yatarsın
Halka fetvi virürsin ye sen niçün dutmazsın
İlmün var amelün yok günahlara batarsın
Sen fakihisin biz fakir sana tanumuz yokdur
İhlâs ile gelürsen bizden nesne utarsın
Bu düzilen tertibi ayruksadı dir isen
Başaramazsın hoca endişeden yitersin
Yunus miskin bu sözi ışk âleminden söyler
Dime bilmedin ana kendözünden katarsın
- 254 Çün beni okur sultânım uş günüldi gider cânım
Ben bunda çünki mihmânım ye ben nice egleneyim
....
İlmi hikmet okuyanlar ışkdan mahrum olur anlar
Mansur oldum asın beni kon dillerde söyleyin
- 257 Kimseler garib olmasun hasret odına yanmasun
Hocam kimseler yanmasun şöyle garip bencilëyin

- 258 İlmüne garkoluban beni ben bilmezsin
Dil ile söyleyüben vafuna iremezsin
- 262 Oğlan gider danışmana salâdur dosta düşmana
Şol dört tekbir namaz ile vaktim tamam kılam bir gün
- 279 Senündür arşu kürsi-vü kalem levh
Döner çarh yir durur hoş hikmetün var
....
Altı bin altı yüz altmış altı
Okunur halk üzere âyetün var
- 283 Okuna Kur'an-u Yasin kulak urub dinleyesin
Dağca günahun yuyasın tanla seher vaktında dur
Okuna Hadis-ü kelâm deyeler aleyhis selâm
Âşık isen bellü bilem tanla seher vaktında dur
- 284 Okuram şâhumı kendü dilümce
Şâhun aydur bana her dem gelidur
....
Bir dem cehâletde kalur hiç nesneyi bilmez olur
Bir dem talar hikmetlere Câlfnûsu Lokman olur
- 285 Bir dem varur meşicdlere yüz sürer anda yirlere
Bir dem varur deyre girer İncil okur rühbân olur
- 286 Mescid-ü medrese sende sen yürürsün perekende
Irak kaldun bu erkânda vallah bu iş gaddardurur
- 288 Danışman okur dutmaz derviş yolın gözetmez
Bu halk öğüt işitmez ne sarp zaman olısar
- 290 Şeyh-ü dânişmend-ü veli cümlesi birdür er yolu
Yunus'dur dervişler kulu Taptık gibi serveri var
- 292 Âriflere bu dünya hayâl-ü düş gibidür
Kendüyl sana viren hayâl-ü düşden geçer
.....
Câhildür ma'niden almaz oturur kararı gelmez
Öleceğini hiç sanmaz yüzbin yıllık teşviş ider
- 293 Dört kitabı şerhiden hakikatda âsiddür
Zire tefsir okuyup ma'nisın bilmediler
- 294 Benüm gibi mücrim kul var işte bir dahı bul
Dilümde ilm-i usûl dilegüm dünya sever
- 297 İy kendözünü bilmeyen söz ma'nisini bulmayan
Hak varluğun ister isen uş ilm ile Kur'andadır
- 298 İşk derdüni gönülde can ile berk itmeyen
Tûl-i emel defterin dürmeyen âşıkımdür
- 299 Cümle yaradılmışa birlik ile bakmayan
Halka müderris ise hakikatda âsiddür

.....

Biz tabiblerüz her dem ışk sabakın okudık
Çalab müderris bize ışk hud medresesıldür

Okuyuban yazmadın yanılıban azmadın
Yunus bu ışk sözüni kim bildi bilesıldür

Bu dervişlik beratın okumadı müftiler
Anlar ne bilsün anı bu bir gizlü varakdur
İy Yunus bildüm dime artuk eksik söyleme
Dut miskinlik eteğin ahır sana gerekdür

- 301 Yunus sözi âlimden zinhâr olma zâlimden
Korkadurım ölümden cümle doğan ölmüşdür

.....

Dostdur bizi okuyan üstümüzde şakiyan
Şimd'üç buçuk okıyan derin danışman olur
Danışmanün cahili unamaz dervişleri
Derviş ile danışman yavlak uruşgan olur
Bir niçesi gönline şeytanlar dolupdurur
İrenler semainâ bunlar gülüşken olur
Danışman oldı geldi okudığında buldı
Ehl-i derd dervişlere canı karışgan olur

- 302 İy biçâre danışman ayıt derviş dervişan
Dervişlerle urışan işine pişman olur

.....

Ol bâ nişândur cihandan ne diyelüm dilmüz andan
Ol âlim-i Deyyân zât her zât içinde zât olur

- 303 Medreseler müderrisi okumadılar bu dersi
Şöyle kaldılar âciz bilmedüler ne babdurur

.....

Kimi yiğit kimi koca kimi vezir kimi hoca
Gündüzleri olmuş gice ancılaym çoklar yatur
Doğrı varurdı yolları kalem tutardı elleri
Bülbüle benzer dilleri danışman yiğitler yatur

- 305 Levh üzere kimdür yazan azdıran kim kimdür azan
Bu işleri kimdür düzen bu suâle cevap nedür

İlim hud göz hicâbıdır dünya ahret hisâbıdır
Kitap hud ışk kitabıdır bu okunan varak nedür

- 308 İlim ilim bilmekdür ilim kendin bilmekdür
Sen kendüni bilmezsin yâ nice okumakdur
Okumakdan ma'ni ne kişi Hakk'ı bilmekdür
Çün okudın bilmezsin ha bir kurı emekdür
Okudım bildüm dime çok tâat kildum dime
Eri Hak bilmez isen abes yire yilmekdür
Dört kitabun ma'nisi bellüdüdür bir elifde
Sen elfi bilmezsin bu nice okumakdur

- Yiğirmi dokuz hece okusan ucdan uca
 Sen elif dîrsin hoca ma'nisi ne dimekdür
 Yunus Emre dir hoca gerekse bin var hacca
 Hepsünden iyüce bir gönüle girmekdür
- 309 Evvel gönül levhinde Hak yazmış idi (çün) bir varak
 Bu şimdi okınan varak ezel-i âzâlden gelür
- 310 Ne elif okudım ne cüm varluğundadır kelecim
 Bilmeye yüzbin müneccim tâlîm n'ılduzdan gelür
 Söz karadan akdan değül yazub okımaktan değül
 Bu yürüyen halkdan değül Hâlik avazundan gelür
- 329 Ayıdun Yunus'a dursun yüzünü toprağa sürsün
 Öğüdün kendüye vîrsün okıdığın dutsun dimiş
- 330 Dört kitabun ma'nîsin okudum tahsil itdüm
 Işıka gellincek gördüm bir uzun heceyimiş
- 334 Havf-u reca gelmez anda varluk yokluk birağana
 İlm-ü amel sığmaz anda ne terazü var ne sırat
- 341 Beğüm ârif isen var sen yolınca
 Bunda başlar yiter kanlar sorılmaz
- 342 Oldur bu işleri düzen cümle nakışları yazan
 Can gövdeden gidiceğiz ye niçün diller söylemez

 Sana her işde iy Kâdir bildük terceman gerekmez
 Sen olmadığın gönülde dîn ile iman gerekmez
- 343 Dünyeye gelen göçer bir bir şerbetin içer
 Bu bir köprüdür geçer câhilliler anı bilmez
- 344 Bu bir acâib hâldür bu hâle kîmse irmez
 Âlimler da'vi kılur veli değme göz görmez
 İlm ile hikmet ile kîmse irmez bu sırra
 Bu bir acâib sırdur ilme kitaba sığmaz
 Âlem ilmin okuyan dört mezheb sırrın duyan
 Âciz kaldı bu yolda bu ışka el uramaz
 Hadîsdür Mustafâ'dan ışk ile ikrar didi
 Binde bir ârif bunu bakıb okuyubilmez

- Hep gaflet ile gafli gafleti nider âkil
 Bin söylediği câhil irfan yolına girmez
 Gönli dolu zulmetdür Kur'an işlediği bi'atdür
 Bu niceşi ümmetdür Kur'an yolına girmez
- 345 Softiyem halk içinde tesbih elümden gitmez
 Dilüm ma'rifet söyler gönüm hiç kabül itmez
 Boynumda icâzetüm riyâyile tâatum
 Endişem ayruk yirde gözüm yolum gözetmez

Söylerem ma'rifeti salûslanuram katı
Miskinlüğe dönmeğe gönlümden kibir gitmez

347 Ben bir kitab okudum kalem anı yazmadı
Mürekkebi eyleyedüm yitmeye yidi denüz

348 Bir kimsenin devletine ta'ndüben biz gülmezüz
Ne münkirüz âlimlere ne tersânun haçıdayuz

353 Sen ezelde beni âsi yazasın
Toldurasın âleme âvâzesin